

BOTHO STRAUSS: TRILOGIE VAN HET WEERZIEN EEN INLEIDING

Luc LAMBERECHTS

Met Thomas Bernhard behoort Botho Strauss tot de toonaangevende dramatische auteurs van de jaren tachtig. Als seismografie van de hedendaagse tussenmenselijke en individualistische problematiek bezitten Strauss' stukken een bijzonder uitgesproken culturele waarde die nochtans door het impliciete van zijn schrijfconcept vaak dreigt verdoezeld te worden. Juist in deze paradoxaliteit verkrijgt de scenische vormgeving tijdens de opvoering haar bijzondere valentie: zowel schrijfconcept als "performance quality" verschijnen als esthetische vertolking van de hedendaagse tijdsgeest.

Strauss ontwerpt op thematisch vlak in haast al zijn stukken een interrelationele en individuele leegte die zich tijdens het verloop van een schaarse handeling steeds meer uitbreidt. De vernietiging van illusies tast een dialoogstructuur aan die door monologische tendensen beheerst wordt: een soms vertwijfelde poging van de personages om toch nog tussenmenselijke contacten te verwezenlijken. Op deze wijze ontstaat het beeld van een wereld waarin de traditionele communicatiemogelijkheden het ook - en zelfs vooral - in het alledaagse leven hebben laten afweten. Monologen fungeren in de eerste plaats om de bestaande leegte schijnbaar te verbergen; in een afwisseling van het angstaanjagende met het komische groeit taal uit tot verwoording - en kritische doorprikking - van een politieke en culturele windstilte in het gevestigde en overheersende maatschappelijk patroon. Tegelijkertijd brengen psychologische accenten verlangens, dagdromen en levenswonden van de personages tot uiting.

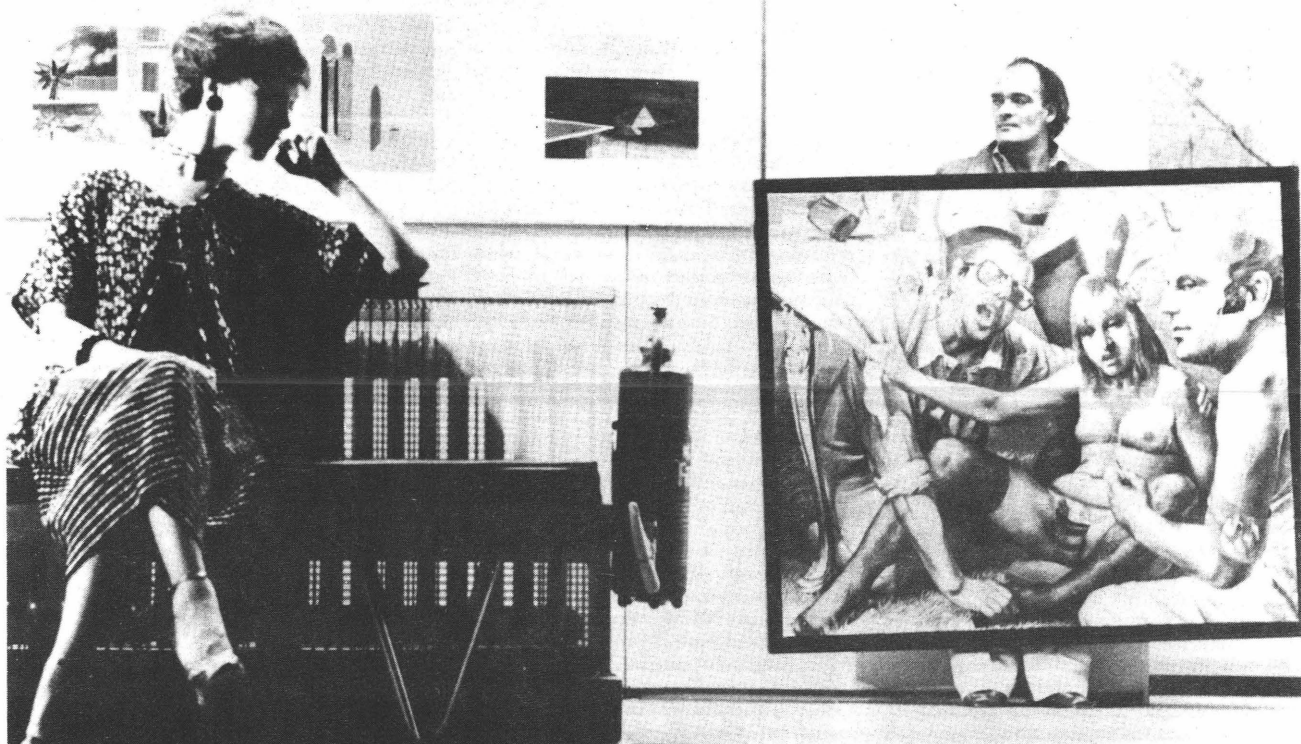
Trilogie des Wiedersehens (1976), wellicht het bekendste stuk van Botho Strauss, vormt het begin van een dramaturgisch schijfconcept en een specifiek teksttheater die als representatief kunnen gelden voor de jaren tachtig. Niet openheid die zo vaak in het politieke bestel voorgewend wordt, wel de werkelijkheid van de geslotenheid, ditmaal gesitueerd in de wereld van cultuur. Voor de vernisage van een tentoonstelling die het gevaar loopt verboden te worden, dwalen personages rond in een lege wereld waar hoofdzakelijk slechts monologische zelfexpressie mogelijk blijkt. Losse beelden volgen elkaar op, haast zonder dramatisch handelingsdoel, slechts verbonden door de overeenstemmingen en tegenstellingen tussen teneerdrukkende frustraties en ijdele hoop.

Naast - en in duidelijke verbinding met - de wetenschappelijke aanpak van het

fenomeen theater in al zijn dimensies, brengt de sectie theaterwetenschap van de K.U. Leuven jaarlijks een produktie door de studenten. Deze produktie, die een essentieel onderdeel van het studieprogramma vormt, mondt telkens uit in "open repetities" of in een reeks van opvoeringen. In 1987-88 kwamen beide soorten van "performances" aan de beurt met de *Trilogie van het Weerzien*. De opvoeringsreeks werd verzorgd door studenten van de laatste vier jaren in een regie van Guy Casiers. Tevens werkten stafleden van de sectie theaterwetenschap in samenwerking met een lid van de afdeling Duitse literatuurwetenschap een wetenschappelijke en dramaturgische begeleiding uit, waarvan de onderzoeksresultaten hier worden gepubliceerd. De bijdrage van E. Jans onderzoekt Strauss' uitgangspunt als dramaturg bij het Berlijnse gezelschap "Schaubühne am Halleschen Ufer". Hier was Strauss in die functie o.a. medewerker van Peter Stein bij de encscenering van Maxim Gorki's *Zomergasten*: dit beïnvloedde aanzienlijk het fundamenteel dramaturgische concept van *Trilogie des Wiedersehens*. Bij A.-M. Lambrechts berustte de leiding over de dramaturgische aspecten van de studentenproduktie. Waar de literatuurwetenschappelijke benadering vaak de polariserende begrippen van "warmte" en "kilte" gebruikt om het karakteristieke spanningsveld van Strauss' schrijfconcept te benaderen, staat in de bijdrage van A.-M. Lambrechts de dramaturgische en scenische spiraal van donker en licht als leidraad centraal. De bijdrage van B. Philipsen plaatst de tekst van Botho Strauss in een complexe spanning tussen theatraliteit en kennis, tussen zien en (voorlopige) waarheid. Op de achtergrond van George Bataille verschijnt *Trilogie des Wiedersehens* als culturele en literaire seismografie van onze tijd.

De actuele betekenis van deze studies over Botho Strauss' *Trilogie des Wiedersehens* blijkt tevens uit het feit dat NTG 2 dit stuk onder de titel *Triptiek van het Weerzien* als eerste professioneel theater in Vlaanderen opvoert.

Luc Lamberechts
Voorzitter dagelijks bestuur sectie
theaterwetenschap K.U. Leuven

Trilogie des Wiedersehens in de regie van Dieter Giesing te Hamburg (1977). Slotscène : Moritz met het schilderij "Karneval der Direktoren" (Foto : Kneidi)